



## Capella de Sant Joan Baptista de Sala-d'Heures

Santa Eugènia de Berga

### Ubicació

|                     |                                                                                             |
|---------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Comarca:</b>     | Osona                                                                                       |
| <b>Lloc/Adreça:</b> | Sala-d'Heures                                                                               |
| <b>Emplaçament</b>  | Casal de Saladeures s/n. Terrassa inferior al pla del refugi. 08507 Santa Eugènia de Berga. |

### Coordenades:

|                      |          |
|----------------------|----------|
| <b>Latitud:</b>      | 41.90317 |
| <b>Longitud:</b>     | 2.30074  |
| <b>UTM Est (X):</b>  | 442001   |
| <b>UTM Nord (Y):</b> | 4639262  |

### Classificació

|                                    |                                                  |
|------------------------------------|--------------------------------------------------|
| <b>Número de fitxa</b>             | 08246-50                                         |
| <b>Àmbit:</b>                      | Patrimoni immoble                                |
| <b>Tipologia</b>                   | Edifici                                          |
| <b>Estil / època:</b>              | Medieval Modern                                  |
| <b>Segle</b>                       | XII-XVIII                                        |
| <b>Estat de conservació</b>        | Bo                                               |
| <b>Protecció</b>                   | Legal i física                                   |
| <b>Tipus de protecció:</b>         | BCIN                                             |
| <b>Europea – Atributs inspire:</b> | National Monument Record – Religiós i/o funerari |
| <b>Observacions protecció:</b>     | BCIN. R-I-51-5686 llei 25-06-1985 BOE 29-06-1985 |
| <b>Data aprovació:</b>             | dv., 22/04/1949 - 12:00                          |
| <b>Accés</b>                       | Fàcil                                            |
| <b>Ús actual:</b>                  | Sense ús                                         |
| <b>Titularitat</b>                 | Privada                                          |
| <b>Titular:</b>                    | Ref. cad.: 003A00010                             |
| <b>Fitxes associades:</b>          |                                                  |

## Descripció

Capella situada al peu del camí que porta a l'entrada del casal de Saladeures. Edifici de tradició romànica, orientada de migdia a nord, a causa de la pendent on es troba construïda. És totalment rectangular, sense indicació d'absis o presbiteri i està construïda amb grossos carreus combinats amb carreuons. Al mur de migdia hi ha la porta rectangular, coronada amb una llinda semicircular, una finestra d'arc de mig punt, de petites dimensions, i un campanar d'espadanya cobert amb teula àrabiga a doble vessant i coronat per una creu de ferro. Aquest campanar presente importants reformes a nivell estructural, combinant els carreus, les totxanes i les pedres menys desbastades. La resta de la capella també està coberta amb teula àrabiga, tot i resta visible una primera coberta en lloses de pedra. L'orientació, l'aparell i l'estructura semblen indicar que fou restaurada, ja en època medieval, tot i la factura força homogènia de la seva fàbrica. La capella es troba assentada sobre el terreny natural en una estribació de l'aterrossament del casal de Sala-d'Heures. S'hi accedeix baixant dos esgraons, i per tant el nivell original de circulació i accés va ser posteriorment reblert i l'espai arranjat.

## Observacions:

Edifici externament ben conservat, però internament sense culte i convertida en magatzem del casal. El culte va passar, després del 1939, a la capella moderna de sota la torre de Saladeures. Al davant hi ha un xiprer, arbre molt sovint present en construccions religioses.

## Història

Aquesta capella es trobava dins l'antic terme del castell de Taradell, prop la vila d'Eures i la torre de Sala-d'Heures. Des dels seus inicis fou una capella estretament vinculada a la família propietària de la torre. El lloc d'Eures apareix l'any 937, quan Comparad i la seva muller Ledda donaren a Sant Pere de Vic quatre peces de terra i una vinya al terme de la seu de Vic, en el lloc de la vila d'Eures. Segons la Consueta Vella, la capella es va construir al 1173, data que també va recollir Madoz. No trobem cap referència escrita anterior al 1227, moment del testament d'Elisenda de Rocafort, en el qual es diu que funda una llàntia a la capella de Sant Joan d'Heures que havia de cremar amb l'oli procedent de les oliveres de l'entorn de la casa, que fa deïxa al seu marit Berenguer de Santa Eugènia com a nou propietari. Al 1240, Berenguer de Santa Eugènia, el primer del llinatge hi va fundar tres misses setmanals que s'havien de celebrar per la seva ànima, la de la seva esposa i els seus pares i va dotar aquestes misses amb el redelme que es collia a les terres de propietat de Sala-d'Heures. També Pere Marc de Santa Eugènia, en el seu testament de 1285 deixava un cens de 80 sous perquè el monjo de Santa Eugènia hi celebrés missa quatre cops a la setmana i disposava que s'enterressin a la capella tots els del seu llinatge. En el testament de Pere de Santa Eugènia de 1340, fill del miles, Berenguer de Santa Eugènia, féu una important dotació a la capella de Sant Joan i esmenta Santa Eugènia de Berga i a la capella "Sancti Johannis constructa infra castrum meum de Eures". Des d'aquest moment hi hagué un sacerdot beneficiat que tenia cura del culte de la capella. Sembla que era una capella de devoció única de la família Heures-Rocafort-Santa Eugènia, però no és així ja que des del segle XIII molts feligresos de Santa Eugènia fan deixes a Sant Joan; com un octau d'ordi de Ramon Benedit i Bernat Morera, o un octau d'oli per la llàntia que fa el 1283 Jaume Camps. Des del segle XV, era el rector de Santa

Eugènia l'encarregat de celebrar-hi una sèrie de misses fundades i en especial dues de cantades els dies de sant Joan Baptista i Sant Joan Evangelista. I les fundacions de misses, a finals del segle XVI s'havien reduït a una missa setmanal. En les visites pastorals del bisbe Antoni Pasqual de 1686 i 1691 es parla d'aquestes misses i fa algunes observacions al propietari, que faci allargar la taula de l'altar i ornaments nous. Al segle XIX, el memorial del rector Francesc Pou (1817) hi demana quant ha de ser el plus o penalitat que pot afegir als 8 sous de l'estipendi per calcular les misses que hi ha de dir. Un document del 1798 ens diu que només s'havia celebrat una missa i que com que la collita havia estat molt abundant si es podien fer la resta de misses a l'església parroquial. Durant un parell de segle va albergar les despulles de Santa Amància i la capella va passar a ser coneguda també per aquest nom. Els indicis de culte són constants fins a temps moderns, com ho indica la llicència de celebracions expedida el 1587 pel Vicari General de Vic, a favor de Dolors Perramon de Fontcoberta, aquesta família donava blat o diners al rector perquè celebrés unes 6 misses a l'any i algunes més de devoció durant els estius. L'edifici no va passar per reformes importants fins el 1920, quan va ser restaurada pels seus propietaris, arrebossant l'interior i simulant carreus. A partir del 1934 les misses es van celebrar a la nova capella de la Mare de Déu del Carme, sota la torre del casal; tal com consta en una sol·licitud que dirigeix el rector de Santa Eugènia, a instàncies d'Ignasi de Fontcoberta, al bisbe de Vic, on es demana permís per dir dues misses, una a Sala-d'Heures i l'altra a Sant Joan. El 1936, en el transcurs de la Guerra Civil espanyola l'església va ser profanada i ja no es va restablir el culte. Actualment l'edifici resta buit, i s'hi guarden part de les pedres esculpides de la torre romànica ensorrada al 1937.

## Bibliografia

Consueta Vella de Santa Eugènia del 1639: "Memorial dels masos y casas habitats y affugats que de present se troben y en elles habitan dins dita parrochia y circuit de aquella". Consueta Vella de Santa Eugènia del 1639: "Nom de masos antics tan habitats con rònechs los quals per redució fan dos sous de menjars per cada hu de dits masos, conforme ho tinch trobat en un llibret istoriat entra las ascripturas de dita rectoria de lletra molt antiga". AA.DD. (1986). "Sant Joan d'Heures". A Osona II, Catalunya Romànica vol. III. Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona: 553. GAVIN, J.M. (1984). "Sant Joan Baptista de Sala-d'Heures, os. 362" Inventari d'esglésies. Osona. n.15. Arxiu Gavin. Barcelona: 152. PLADEVALL, A. (1974). Sant Joan de Saladeures. Full Diocesà n.3274. Vic. 13 de gener de 1974. PLADEVALL, A. (1997). Santa Eugènia de Berga. Història i vida d'un vell poble osonenc. Ajuntament de Santa Eugènia de Berga. Ed. Eumo. Vic.

